

VÝSKUMNÁ SPRÁVA

Analýza učebníc so schvaľovacou a odporúčacou doložkou Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky - dejepis, geografia, občianska náuka, etika

(Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, Oblasť Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácii, 2.1.1 Vypracovanie analýzy učebníc so schvaľovacou a odporúčacou doložkou MŠVVaŠ, ktoré sú určené pre výuku dejepisu, zemepisu, občianskej náuky, etiky.)

Aktivita bola realizovaná v rámci Akčného plánu Boja s protirómskym rasizmom 2022 - 2024, Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, ktorej cieľom je znížiť predsudky a stereotypy o Rómoch a Rómkach, posilniť ľudskoprávnu výchovu a výchovu k tolerancii.

Autorský kolektív: Bc. Nikola Bartošová, Mgr. Iveta Bartošová, Mgr. Marcela Šarvajcová, PhD.

Odborná supervízia: PhDr. Jozef Facuna, PhD., PaedDr. Gyöngyi Ledneczka, PhD.

Národný inštitút vzdelávania a mládeže

Bratislava 2024

Obsah

Zoznam tabuliek.....	4
Vymedzenie výskumného problému	5
Zámer a ciele výskumu	5
Metódy výskumu	6
Charakteristika vzorky výskumu	7
Harmonogram výskumu	9
Interpretácia výsledkov	10
Interpretácia výsledkov podľa analyzovaných predmetov.....	10
Dejepis	10
Geografia	14
Etická výchova	16
Občianska náuka	16
Interpretácia výsledkov podľa ročníkov	21
5. ročník.....	21
6. ročník.....	21
7. ročník.....	23
8. ročník.....	24
9. ročník.....	27
4.–9. ročník.....	32
Prehľad otázok, úloh, pracovných cvičení podporujúcich interkultúrnu výchovu	33
ZÁVER.....	38
Použitá literatúra:	41
Príloha 1 Zoznam analyzovaných učebníc.....	42
Príloha 2 Hodnotiaci hárok.....	46

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu dejepis	9
Tabuľka 2 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu geografia.....	15
Tabuľka 3 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu etická výchova	16
Tabuľka 4 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu občianska náuka.....	16
Tabuľka 5 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc piateho ročníka	20
Tabuľka 6 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc šiesteho ročníka	22
Tabuľka 7 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc siedmeho ročníka	23
Tabuľka 8 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc ôsmeho ročníka	25
Tabuľka 9 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc deviateho ročníka	27
Tabuľka 10 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc piateho až deviateho ročníka	32
Tabuľka 11 Otázky a úlohy k interkultúrnej výchove	32

Vymedzenie výskumného problému

Formulovať problém v kontexte nárastu prejavov rasovej neznášanlivosti, diskriminácie, stereotypov a predsudkov voči Rómom v školskom prostredí. Výskumný problém je možné definovať ako poukázanie na fakt, či existujú učebnice, ktoré by pomáhali výchove k tolerancii a rešpektovaniu inakosti, odlišnosti kultúr. Výskumný problém sa zameriava na:

- rozsah, v akom sa vyskytujú témy so zameraním na rómsku národnostnú menšinu v učebniciach,
- prehľad, v ktorých učebniciach sa vyskytujú informácie o rómskej menšine,
- prehľad, pri ktorých témach sú spomenuté informácie o Rómoch/rómskej národnostnej menšine,
- prehľad nájdených informácií v rámci ročníkov (v ktorých ročníkoch sa najviac/najmenej vyskytujú zmienky o rómskej národnostnej menšine),
- charakter nájdených informácií.

Zámer a ciele výskumu

Hlavným cieľom výskumu je zanalyzovať učebnice využívané vo vzdelávacom procese, ktoré obsahujú informácie o rómskej menšine, jej histórii, kultúre a účasti na verejnom živote v spoločnosti a poukázať na množstvo a charakter nájdených informácií.

Špecifickým cieľom Akčného plánu Boj s protirómskym rasizmom je znížiť predsudky a stereotypy o Rómoch a Rómkach, posilniť ľudskoprávnu výchovu a výchovu k tolerancii. V rámci naplnenie tohto cieľa sa vyvíja aktivita 2.1.1 Vypracovať analýzu učebníc so schvaľovacou a odporúčacou doložkou MŠVVaŠ, ktoré sú určené pre výuku dejepisu, geografie, občianskej náuky, etiky. Cieľom tejto aktivity je poukázať na prítomnosť akejkoľvek informácie o rómskej menšine a jej charaktere (etická korektnosť, emocionálne zafarbenie).

Čiastkové ciele

1. Analyzovať, revidovať a doplniť existujúce učebné dokumenty obsahujúce informácie o rómskej menšine a poskytovať presné a komplexné materiály vrátane integrácie do pripravovaných učebníc dejepisu, občianskej náuky, zemepisu a etiky.

2. Vypracovať analýzu učebníc so schvaľovacou a odporúčacou doložkou MŠVVaŠ, ktoré sú určené pre výuku dejepisu, geografie, občianskej náuky, etiky.

Indikátor: Počet učebníc využívaných vo vzdelávacom procese, ktoré obsahujú informácie o rómskej menšine, jej histórii, kultúre a účasti na verejnom živote v spoločnosti.

Metódy výskumu

Za výskumnú metódu bola zvolená obsahová analýza textov, ktorá sa efektívne využíva na hodnotenie a analýzu obsahu písomných textov. Obsahová analýza ako kvalitatívny prístup umožňuje systematicky skúmať textové materiály a získať tak hlboký pohľad na ich tematickú štruktúru a význam.

Obsahovú analýzu môžeme posudzovať z viacerých hľadísk:

1. **Z hľadiska účelu:** Zameriava sa na ciele a motiváciu výskumu, pričom sa kladie dôraz na to, čo sa má z textov vyťažiť.
2. **Z hľadiska povahy nosičov informácií:** Analyzujú sa rôzne formy a štruktúry textov, ako sú tlačene publikácie, digitálne materiály a audiovizuálne médiá.
3. **Z hľadiska druhu obsahu:** Tieto analýzy sa môžu týkať tematických okruhov, žánrov a rôznych typov informácií obsiahnutých v textoch.
4. **Z hľadiska disponibility a možnosti spracovania textov:** Posudzuje sa dostupnosť zdrojov a efektivita ich analýzy.

Na účely tohto výskumu bola zvolená obsahová analýza s dôrazom na jej účel, konkrétne na identifikáciu a hodnotenie zastúpenia informácií o rómskej menšine v edukačných publikáciách. Na tento účel bol vypracovaný hodnotiaci hárok (príloha 2), ktorý obsahuje nasledujúce kategórie informácií:

a) Informácie o učebnici

- Názov posudzovanej edukačnej publikácie
- Druh edukačnej publikácie (napr. učebnica, metodická príručka)
- Jazyk edukačnej publikácie

- Autori edukačnej publikácie
- Rok vydania
- ISBN
- Vydavateľstvo
- Vyučovací predmet
- Druh doložky – ročník
- Typ doložky

b) Prítomnosť informácií o rómskej menšine v dvoch rovinách

- **Verbálna rovina:** Hlavný text, doplňujúci text, poznámky a vysvetlivky, podtext k vyobrazeniam, slovníček pojmov, otázky a úlohy, odkazy na iné zdroje.
- **Obrazová rovina:** Ilustrácie, fotografie, mapy, kartogramy, plány, grafy, diagramy a iné vizuálne prvky.

Tento systematický prístup umožňuje dôkladne preskúmať a zhodnotiť, akým spôsobom a v akej miere sú informácie o rómskej menšine reprezentované v súčasných edukačných materiáloch. Obsahová analýza tak poskytuje cenné podklady pre ďalšie diskusie o integrácii rómskej kultúry a histórie do vzdelávacieho procesu.

Charakteristika vzorky výskumu

Základným súborom sú učebnice pre 5. – 9. ročník základnej školy z vyučovacích predmetov dejepis, geografia, občianska náuka a etická výchova, t. j. spoločenskovedné predmety pre žiakov druhého stupňa základnej školy ZŠ, ktoré majú schvaľovaciu alebo odporúčaciu doložku z Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. Na analýzu bol zvolený dostupný výber pozostávajúci z dvoch zdrojov:

1. výber učebníc zverejnených v Registri edukačných publikácií aktualizovanom 20. 12. 2023,
2. výber učebníc zverejnených v zozname v roku 2024 v Registri edukačných publikácií aktualizovanom 16. 4. 2024.

Register edukačných publikácií disponoval k daným termínom v rámci vyučovacích predmetov dejepis, geografia, etická výchova, občianska náuka spolu 74 edukačnými publikáciami, z toho v rámci ich dostupnosti na Oddelení knižničných a informačných služieb NIVaM bolo na analýzu postúpených 49 edukačných publikácií. Zoznam všetkých analyzovaných učebníc je priložený v prílohe 1.

Pre realizáciu tohto výskumu bola vybraná výskumná vzorka zameraná na edukačné publikácie, ktoré sú určené na vyučovanie, ako aj na výchovu a vzdelávanie v školskom prostredí. Výskumná vzorka sa skladá z učebníc a pracovných zošitov, ktoré pokrývajú vybrané spektrum vyučovacích predmetov a ročníkov.

Hlavné charakteristiky výskumnej vzorky.

1. Typ publikácií

- Výskumná vzorka obsahuje učebnice, pracovné zošity, ktoré sú schválené Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR.

2. Rok vydania:

- Vybrané publikácie boli vydané v období od roku 2010 do súčasnosti. Tento časový rámec umožňuje analyzovať trendy v reprezentácii informácií o rómskej menšine a ich zmeny v rámci vzdelávacieho systému.

3. Veková skupina

- Výskumná vzorka sa zameriava na materiály určené pre žiakov 2. stupňa základných škôl (5. – 9. ročník), čo umožňuje posúdiť, ako sú informácie o rómskej menšine prítomné v rôznych fázach vzdelávacieho procesu.

4. Tematická rôznorodosť

- Zohľadnené sú edukačné publikácie z predmetov dejepis, geografia, etická výchova a občianska náuka. Tento aspekt umožňuje získať prehľad o prítomnosti a interpretácii informácií o rómskej menšine v rôznych predmetoch.

Tento starostlivo vybraný súbor edukačných publikácií umožňuje komplexnú analýzu a hodnotenie prítomnosti a reprezentácie rómskej menšiny v slovenskom vzdelávacom systéme. Obsahová analýza výskumnej vzorky poskytuje cenné informácie o tom, akým spôsobom sú

rómske kultúrne a historické aspekty integrované do vyučovania a aký je ich vplyv na vnímanie a pochopenie tejto komunity medzi žiakmi.

Harmonogram výskumu

Harmonogram výskumu bol rozdelený na jednotlivé kroky a fázy naplánované od októbra 2022 do decembra 2024.

- **Október 2022**

Stanovenie cieľa a zámeru výskumu. V tejto fáze boli definované základné ciele výskumu a jeho hlavné zameranie.

- **Január – február 2023**

Definovanie základného a výberového súboru. To znamená, že boli určené publikácie alebo učebnice, ktoré budú zahrnuté do výskumu, ako aj kritériá pre výber konkrétnych vzoriek.

- **Marec – jún 2023**

Výpracovanie metodologického rámca analýzy, bol navrhnutý presný postup a metódy, ktoré sa budú používať pri analýze dát a učebníc.

- **Jún – september 2023**

Práce spojené s registrom edukačných publikácií – zhromažďovanie informácií o dostupných edukačných materiáloch.

- **September – december 2023**

Prehľad dostupnosti učebníc v rámci NIVaM – ktoré učebnice sú k dispozícii v rámci Oddelenia knižničných a informačných služieb NIVaM.

- **Január – júl 2024**

Výpožičky učebníc na analýzu ako zdroj výskumu. Paralelne sa uskutočňovala analýza učebníc, kde sa hodnotili a skúmali obsahy učebníc, a to z pohľadu prítomnosti alebo absencie informácií o rómskej menšine.

- **Júl – december 2024**

Poslednou fázou bola príprava výskumnej správy, ktorá zahŕňa všetky zistenia a výsledky výskumu na základe predchádzajúcich krokov a analýz.

Interpretácia výsledkov

Interpretácia výsledkov podľa analyzovaných predmetov

Dejepis

V rámci predmetu dejepis bolo analyzovaných 17 publikácií, z toho až v **10-tich publikáciách (5x učebnica, 5x pracovný zošit) nebola o rómskej menšine ani zmienka**. Prevažne ide o témy, ktoré sa vyučujú v deviatom ročníku základnej školy.

Interpretácia nájdených informácií o rómskej menšine v učebniciach dejepisu pre základné školy (5. – 9. ročník) ukazuje, že táto menšina je prezentovaná v niekoľkých kľúčových historických kontextoch, ktoré odrážajú jej postavenie v spoločnosti, skúsenosti s prenasledovaním a stereotypy, ktorým Rómovia čelili.

1. Prenasledovanie počas druhej svetovej vojny
2. Historické a sociálne postavenie Rómov v Československu
3. Izolácia a diskriminácia Rómov
4. Rómska kultúra a tradície
5. Historické stereotypy
6. Diskusia o menšinách a ich zastúpení vo verejnom živote

Kompletný prepis nájdených informácií je možné vidieť v **tabuľke č. 1**

Tabuľka 1 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu dejepis

Tituly, v ktorých sa našla informácia o rómskej menšine.	Analýza informácie
Hravý dejepis 9, Pracovný zošit pre 9. ročník základnej školy ISBN 978-80-8180-016-0	- Podčiarkni skupiny ľudí, pre ktoré boli určené koncentračné tábory: Židia, Nemci, Rómovia, Američania, fínski zajatci, kresťania, Svedkovia Jehovovi, kapitalisti, homosexuáli. - Z uvedených slov zostav názvy národov a národností, ktoré žili na území ČSR. Zapiš do tabuľky a vysvetli výsledný pojem. (RÓMOVIA) - Národnostné a etnické menšiny žijúce na území ČSR mali svoje typické znaky a tradície. Na základe obrázkov zisti, pre

	ktorú menšinu sú zobrazené črty charakteristické. (fotografia dievčaťa v rómskom odevu)
<p>Dejepis, Učebnica pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom</p> <p>ISBN 978-80-8120-699-3</p>	<p>- Nové štáty na mape: <i>Zmluvy ešte neposkytovali ochranu rómskym menšinám, ktoré tiež žili na tomto území.</i></p> <p>- Hitlerova diktatúra v Nemecku/Hitler pri moci <i>Nemecký národ, podľa nich tzv. nadľudia, musí ostatných, t. j. napr. Slovanov, Židov a Rómov premeniť na moderných otrokov alebo vyhubiť.</i></p> <p>- Spoluobčania či protivníci?/Bude vás zaujímať.</p> <p><i>Asi 62 000 osôb tvorilo na Slovensku rómsku (cigánsku) etnickú skupinu obyvateľstva. Rómovia patrili k najchudobnejším vrstvám spoločnosti. Žili zväčša izolovane, v osadách na okraji miest a dedín. Mnohé rómske rodiny kočovali (putovali) po celom území štátu. Rómovia boli zbavovaní základných občianskych práv, čo umožnil aj prijatý nedemokratický Zákon o potulných cigánoch z roku 1927. Prenasledovanie Rómov vyvrcholilo počas vojnového slovenského štátu, keď mnohí z nich boli uväznení v osobitných pracovných táboroch. Komunistická vláda v Československu (v rokoch 1948 – 1989) sa neúspešne pokúšala vyriešiť tento problém materiálnou pomocou. Nebrala totiž do úvahy silne zakorenené tradície a zvyky rómskej etnickej skupiny. Jej príslušníci – až na stále početnejšie výnimky – naďalej patria k najchudobnejším a najmenej vzdelaným vrstvám obyvateľstva. Staré rómske príslovie hovorí: „Iný ti môže poradiť, iný ti môže ukázať cestu, no človeka musíš zo seba urobiť sám.“</i></p> <p>- Spoluobčania či protivníci?/Národnostné zloženie obyvateľstva Slovenska roku 1930</p> <p><i>Národnostné zloženie obyvateľstva Slovenska roku 1930 Rómovia (Cigáni) 30 626/0,94%</i> <i>Tieto údaje odrážajú počty, ktoré si sami občania nahlásili pri sčítaní. Je predpoklad, že Rómov bolo viac, ale k rómskej (vtedy cigánskej) identite sa hlásilo iba 30 626 občanov.</i></p> <p>- Život v okupovanej Európe/Vyvražďovanie Židov a Rómov/Označenia väzňov v koncentračných táboroch <i>Vyvražďovanie Židov a Rómov Podobný osud stihol aj Rómov.</i></p>

	<p>- Označenia väzňov v koncentračných táboroch Hnedý trojuholník naopak (Rómovia) – (fotografia)</p> <p>- Aký bol Slovenský štát?/Prenasledovanie Židov <i>Prenasledované z rasových dôvodov bolo aj rómske obyvateľstvo.</i></p> <p>- Návrat Slovenska do obnovenej ČSR/Oslobodzovanie Slovenska od nemeckých vojsk <i>Kruto prenasledovali nielen partizánov a ich pomocníkov z radov občanov, ale aj osoby židovského a rómskeho pôvodu.</i></p>
<p>Dejepis, Pracovný zošit pre 9. ročník základnej školy ISBN 978-80-8140-282-1</p>	<p>- Kto by mal zastávať verejnú funkciu, Pracovný list. Pozorne si prečítaj tabuľku. V stĺpcoch sú uvedené funkcie predstaviteľov výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci na rôznych úrovniach. V riadkoch sú uvedené rôzne charakteristiky, ktoré by sa mohli vyskytnúť u kandidátov na tieto funkcie. (V riadku sa nachádza Róm)</p> <p>- Hranice osobnej slobody, Pracovný list. Pozorne si prečítaj situáciu, pozri si video či obrázky. Po diskusii v skupine odpovedz na otázky.</p> <p>1. Známý politik, člen parlamentu, zavesil na svoj profil na sociálnej sieti informáciu o návšteve rómskych komunít, kde prebieha úspešný projekt mimovládnej organizácie, v ktorom si občania sami budujú domy a splácajú drobné pôžičky. Politik bol projektom nadšený. V diskusii sa objavili kritické hlasy. Jeden diskutér použil nasledovné výrazy. <i>„Ty hnusný zradca a sviniar, slniečkár odporný, zober si tých Cigánov domov. Si špina tejto krajiny. Počkaj, raz príde aj na teba, tvoje deti budú ľutovať, že existuješ. Správni ľudia sa postarajú, aby si to tvoja žena odskákala, tie hnusné veci, čo robíš.“</i> K postu bola pripojená fotka zabitej mačky.</p> <p>Otázky: -Je táto výpoveď v poriadku v rámci slobody slova daného diskutéra? Ak áno, prečo? Ak nie, čo nie je v poriadku? -Čo by mal politik urobiť? Mal by vôbec niečo urobiť?</p> <p>- Kultúrna a nekultúrna diskusia, Pracovný list. Problém 1: Odvolávanie sa na všeobecné hodnotenie bez dôkazov Problém 2: Nálepkovanie iných</p>

Výrok 2

Nechápem, **prečo by bolo nesprávne volať Rómov „Cigáni“.** **Ved' ak sú to „Cigáni“, tak je to ich národnosť, a tak ich volám Cigáni a hotovo!** Oni sa nezmenia, keď ich budem volať inak. Rovnako môžem volať ľudí s mentálnym postihnutím – „debili“, homosexuálov – „buzeranti“, Vietnamcov – „šikmookí“ a ženy s plavými vlasmi – „sprosté bloncky“. Len nechápem, ako si môže niekto dovoliť volať Slovákov „buta Tót“! to je fakt urážlivé, za to by sa mali ľudia zatvárať do basy! Čo je chyba?

Správna formulácia?

- Zdroje konfliktu, Pracovný list

Konfliktná situácia 1

Pogrom na Rómov

V českej komerčnej televízii sa objavila správa, že radikálna skupina, ktorá sa hlásila k Dělnickej strane (predtým ako ju súd v Čechách zrušil), mala v Chomutove demonštráciu, kde vykrikovali, že „vyženú alebo zmlátia Cigánov, že sú to paraziti, že nadišiel ten deň čistenia“... Na druhý deň sa na okraji rómskej osady na východnom Slovensku (1100 km od Chomutova) zhromaždila na smrť vystrašená skupina asi 120 Rómov. Muži, ženy a deti majú zbalené svoje veci, boja sa, že ich nejaké hordy agresorov pozabíjajú, a dožadujú sa, že ešte dnes musia ujsť do bezpečia. Videli včera v TV a nadobudli pocit, že nebezpečenstvo hrozí tu a teraz. Nie je jasné, kam chcú ujsť, nie je jasné, čoho presne sa boja. Starosta ani terénni sociálni pracovníci, ktorí sa venujú tejto osade, nevedia, čo majú robiť. Čo je hlavným zdrojom konfliktu (vzťahy, štruktúra, záujmy, informácie, hodnoty)?

Aké by malo byť riešenie (kto by mal byť zodpovedný za riešenie, aké kroky by ste odporučili)?

- Neprimeraná online komunikácia? Čo by si odporučil/a?, Pracovný list (ukážka č. 3)

3/ Útoky na skupinu a „hate speech“

Najviac vás štvú nenávisťné komentáre proti Maďarom, Rómom, Ukrajincom, lebo spolužiakov, ktorí sa hlásia k tejto národnosti, máte aj v triede a sú to normálne kamarátske „decká“.

- Príklady protestov a hnutí, Pracovný list ukážka č. 6

6. Vlakové hliadky. Samozvané hliadky si samy rozhodujú o tom, koho budú kontrolovať a preventívne izolovať. (Zameriavajú sa takmer výlučne na Rómov a ľudí inej rasy).

	- Nacizmus a neonacizmus, Slovníček Neonacizmus Hlavným nepriateľom neonacistov sú imigranti, demokrati či iné etniká podľa nich nespĺňajúce kritérium „biela rasa“ (napr. Rómovia, Židia).
Dejepisný atlas – Štáty v premenách storočí, Učebnica ISBN 978-80-8067-328-4	- Česi a Slováci v II. svetovej vojne <i>Česko v rokoch 1939 – 1945</i> <i>Označenie legendy:</i> <i>Koncentračné tábory pre Rómov</i> (Označenie na mape) Legenda – označenie hnedý štvorec a v ňom veľké R.
Z histórie spoločnosti, Učebnica ISBN 978-80-8140-328-6	- Rigo Jancsi bol rómsky primáš z Budapešti , do ktorého sa šialene zamilovala belgická šľachtičná.
Prebijem sa! Štefánik Muž železnej vôle, Učebnica ISBN 978-80-551-6500-4	- Panské sľuby, pane, sú len cigánstvo.
Dejepis, Učebnica pre 5. ročník základnej školy Začíname cestovať časom ISBN 978-80-10-04276-0	- Počas druhej svetovej vojny bolo v celej Európe prenasledované aj civilné obyvateľstvo – predovšetkým Židia. Nemecký nacisti, ktorí rozpútali vojnu, ich považovali za menejcenných ľudí (spolu s nimi aj mnohých ďalších, napríklad Rómov, Slovanov a všetkých telesne alebo duševne postihnutých). (Doplňujúci text, podtexty k vyobrazeniam, fotografia.)

Geografia

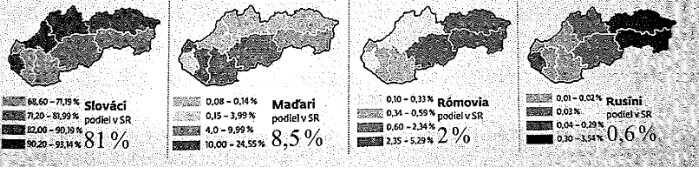

V rámci predmetu geografia bolo zanalyzovaných 13 publikácií, **z toho len v 3 publikáciách bola nájdená zmienka k rómskej téme** (1x učebnica, 2x pracovný zošit). Ide o informácie v 8. a 9. ročníku poukazujúce na rozloženie národností na Slovensku.

Analýza ukazuje, že učebnice geografie prezentujú rómsku menšinu nielen ako etnickú skupinu, ale aj v kontexte širších demografických a sociálnych výziev, ktorým čelia určité regióny Slovenska. Nájdené informácie je možné rozdeliť do troch podskupín:

1. Národnostne zmiešané oblasti
2. Demografické trendy
3. Sociálno-ekonomická situácia

Prehľad nájdených vyjadrení je zaznamenaný v **tabuľke č. 2**

Tabuľka 2 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu geografia

<p>Geografia 8, Pracovný zošit pre 8. ročník základnej školy a 3. ročník GOŠ</p> <p>ISBN 978-80-8120-860-7</p>	<p>10 a) Podľa grafického zobrazenia zastúpenia jednotlivých národností (Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov v roku 2011) v slovenských krajoch vyznačte správne tvrdenia.</p> <p>Rozloženie národností na Slovensku</p> <p>88,60 – 71,85 % Slováci 71,20 – 81,99 % 82,00 – 90,30 % 90,20 – 93,14 % 81 %</p> <p>0,08 – 0,14 % 0,15 – 3,99 % 4,0 – 9,99 % 10,00 – 24,55 % 8,5 %</p> <p>0,10 – 0,33 % Rómovia 0,34 – 0,59 % 0,60 – 2,34 % 2,35 – 5,29 % 2 %</p> <p>0,01 – 0,02 % Rusíni 0,03 % 0,04 – 0,29 % 0,30 – 3,54 % 0,6 %</p>												
<p>Geografia 9, Učebnica pre 9. roč. základnej školy a 4. ročník osemročného gymnázia</p> <p>ISBN 978-80-8120-188-2</p>	<p>- „Postupne sa zvyšuje podiel rómskej národnosti. Rómovia obývajú najmä regióny Spiš, Šariš a Gemer.“</p> <p>- „Slovenské obyvateľstvo prevláda v celom kraji, iba v jeho južných častiach žije národnostne zmiešané obyvateľstvo (Slováci, Maďari, Rómovia).</p> <p>- „Druhou najpočetnejšou je rómska národnosť a tretia v poradí rusínska národnosť.“</p> <p>- „Kým podiel rusínskej a ukrajinskej národnosti klesá, naopak, podiel obyvateľov hlásiacich sa k rómskej národnosti stúpa.“</p> <p>- „Nezamestnanosť je veľká. Pomerne vysoké je zastúpenie rómskej národnosti.“</p>												
<p>Hravá geografia 9, Pracovný zošit</p> <p>ISBN 978-80-89530-08-3</p>	<p>3 Dopln tabuľku % zastúpenia národnostných skupín na Slovensku.</p> <table border="1" data-bbox="614 1859 1386 1960"> <thead> <tr> <th>Slováci</th> <th>Maďari</th> <th>Česi</th> <th>Rusíni</th> <th>Ukrajinci</th> <th>Rómovia</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Slováci	Maďari	Česi	Rusíni	Ukrajinci	Rómovia						
Slováci	Maďari	Česi	Rusíni	Ukrajinci	Rómovia								

Etická výchova

Predmet etická výchova z 10 analyzovaných učebníc obsahovala **len jednu zmienku**, a to v 9. ročníku v pracovnom zošite, kde v rámci úlohy „praktické činy“ majú žiaci navrhnúť pomoc vybraným skupinám obyvateľstva. V tabuľke č. 3 je prepis konkrétneho úryvku.

Tabuľka 3 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu etická výchova

Etická výchova, Pracovný zošit pre 9. ročník základnej školy ISBN 978-80-8120-737-2	- Praktické činy Vytvorte v štvorčlennej skupine návrh praktického činu, obsahom ktorého bude poskytovanie pomoci niektorej z týchto skupín – seniori žijúci v penzióne, deti z reedukačného centra, rómske deti žijúce v osade. (OTÁZKY A ÚLOHY)
---	---

Občianska náuka

Analyzovaných bolo 9 učebníc občianskej náuky, **z toho v 6-tich boli spomenuté rómske témy**, to znamená, že práve v občianskej náuke spolu s dejepisom je zaznamenaný najvyšší výskyt informácii a zmienok o Rómoch a rómskej téme.

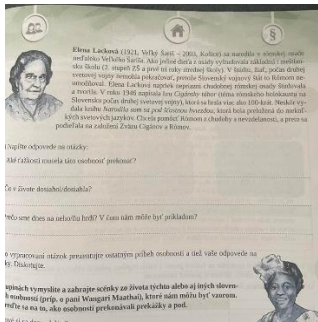
V rámci občianskej náuky je možné nájdené informácie rozdeliť takto:

1. Rovnosť a diverzita
2. Národnostné menšiny a štát
3. Rasizmus a diskriminácia
4. Práva menšín a zodpovednosť

Tabuľka 4 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc z predmetu občianska náuka

Občianska náuka, Učebnica pre 6. ročník základnej školy ISBN 978-80-10-03591-5	- Jakub zisťuje, že v triede sú si rovní, ale nie sú rovnakí Jakubova trieda je taký svet v malom. Okrem Laily majú aj Tibora, ktorého otec je rómsky hudobník. Tibor hrá vynikajúco na husliach. Bývajú v novostavbe na sídlisku. Decká si ani neuvedomujú, že je Róm. - Rodina Slovákovcov je hrdá na svoju vlasť V našom štáte – Slovenskej republike – žijú príslušníci viacerých národov a národností. Popri Slovákoch sú to najmä Maďari, Poliaci, Ukrajinci a Rómovia. Pre všetky tieto národy je Slovenská republika ich vlasťou.
--	--

	<p>- Moja vlasť</p> <p>Popri Slovákoch žijú na našom území aj iné národnosti – Maďari, Nemci, Poliaci, Česi, Rusíni, Rómovia. Vytvorili spolu štát – Slovenskú republiku, ktorá je našou spoločnou vlasťou.</p>
<p>Občianska náuka, Učebnica pre 7. ročník základnej školy a 2. ročník gymnázia s osemročným štúdiom</p> <p>ISBN 978-80-10-03329-4</p>	<p>- Jakub skúma štruktúru ľudskej spoločnosti (Ilustrácia)</p> <p>- Plagát z kampane občianskeho združenia „Ľudia proti rasizmu“</p> <p>Obrázok štyroch mozgov (beloch, černochoch, rasista, Róm)</p>
<p>Občianska náuka, Pracovný zošit pre 7. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8180-201-0</p>	<p>- Slovník</p> <p>Národnostná menšina je spoločenstvo občanov Slovenskej republiky, ktorí žijú na území SR a od iných občanov sa odlišujú vlastným etnickým pôvodom, kultúrou, jazykom a tradíciami (napríklad maďarská menšina, česká menšina, rómska menšina a pod.) Príslušníkom národnostnej menšiny môže byť každý, kto sa hlási k inej ako slovenskej národnosti.</p> <p>- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 3 – 2. otázka</p> <p><i>Rozhodni o pravdivosti tvrdení podľa vlastného uváženia. Pokús sa svoje odpovede zdôvodniť.</i></p> <p>2. Priemerný počet členov v rómskej domácnosti je 4, 6 (dvaja dospelí a dve – tri deti).</p> <p>- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 3 – 4. otázka</p> <p><i>Rozhodni o pravdivosti tvrdení podľa vlastného uváženia. Pokús sa svoje odpovede zdôvodniť.</i></p> <p>4. Prvá písomná zmienka o Rómoch na území Slovenska je z 19. storočia.</p> <p>- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 4 – možnosť A – rómska menšina a obrázok ženy v rómskom kroji.</p> <p>- Konflikty, extrémizmus a vandalizmus, slovník, rasizmus</p> <p><i>Doplň do slovníka vhodné slová z rámčeka.</i></p> <p>U nás sa v minulosti prejavovali prvky rasizmu voči alebo i rómskemu obyvateľstvu.</p>

<p>Občianska výchova, Učebnica pre 8. ročník špeciálnej základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-10-034-00-0</p>	<p>Naša vlasť – Slovenská republika, str. 5</p> <p>Národy si vytvárajú vlastné štáty. Naším štátom, našou vlasťou je Slovenská republika. Je vlasťou nielen Slovákov, ale aj Maďarov, Čechov, Moravanov, Rusínov, Ukrajincov, Nemcov, Rómov a ďalších obyvateľov, ktorí tu žijú, hoci majú inú, nie slovenskú národnosť.</p> <p>Národnostné zloženie obyvateľstva SR, slovenské štátne občianstvo, str. 19</p> <p>Slovenská republika má podľa sčítania ľudu z roku 2011 vyše päť miliónov obyvateľov (presne 5 366 669). Väčšinu z nich tvoria Slováci. Preto o nich hovoríme, že sú štátotvorným národom. Okrem Slovákov žijú v našej spoločnosti i príslušníci iných národností a etnických skupín. Sú to Maďari, Rómovia, Česi a Moravia, Rusíni a Ukrajinci, Nemci, Poliaci. Títo občania majú rovnaké práva a povinnosti ako Slováci, lebo sú občanmi Slovenskej republiky.</p> <p>Národnostné zloženie obyvateľstva SR, str. 19 – tabuľka – Rómovia rok 1994 (83 988), rok 2001 (75 802), rok 2011 (105 738)</p>
<p>Hravá občianska náuka 6, Pracovný zošit pre 6. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8180-200-3</p>	<p>Naši rodáci str. 33</p> <p>Pozitívne tradície mojej obce a regiónu – Slovník, str. 34</p> <p>Niekedy ušli zo svojej vlasti pred vojnou a biedou (napr. Slovania – približne už od 5. storočia, Rómovia – na území Slovenska od 14. storočia).</p> <p>Slovensko, str. 38</p> <p>Prirad'te správny preklad viet DOBRÝ DEŇ! AKO SA MÁŠ? k jednotlivým jazykom našich susedov/národnostných menšín.</p> <p>Lačo d'ives! Sar sal? rómčina</p> <p>Slovensko, str. 40</p>

	<p>Sú nasledujúce tvrdenia o Slovensku pravdivé alebo nepravdivé? Pomôž si internetom, ak je to potrebné.</p> <p>Otázka č. 8 Na území Slovenska oddávna žilo i mnoho Maďarov, Nemcov, Rómov, Židov či Rusínov.</p> <p>Opakovanie, str. 55</p> <p>Ako sa volala hra o slovenskom rómskom holokauste, ktorou sa preslávila Elena Lacková?</p> <p>Kľúč správnych odpovedí, str. 57</p> <p>2.a)1 – rómčina</p>
<p>Hravá občianska náuka 8, Pracovný zošit pre 8. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8180-266-9</p>	<p>Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky, str. 12</p> <p><i>Úloha č. 3. Prečítaj si uvedené životné situácie a nájdi k nim tie články z Druhého oddielu Druhej hlavy Ústavy, ktoré s nimi súvisia. K jednotlivým situáciám pripíš číslo článku (viď text pod úlohou).</i></p> <p>8.) Ondrej sa narodil v Letanovciach v rómskej osade. Napriek tomu, že Rómovia pobývajú na území Slovenska už od 14. storočia, občas od niekoho prekvapivo začuje, že by sa mali vrátiť, odkiaľ prišli.</p> <p>Článok z Druhého oddielu Druhej hlavy Ústavy:</p> <p>Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky, str. 16</p> <p><i>Úloha č. 6. b) Napiš odpovede na otázky. Pomôž si Štvrtým oddielom Druhej hlavy ústavy.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedel/-a si, že v 1. polovici 20. storočia boli zo Slovenska vyhánaní Česi, že do koncentračných, pracovných a vyhladzovacích táborov boli deportovaní hlavne príslušníci židovského a rómskeho obyvateľstva, že po skončení druhej svetovej vojny bolo odsunuté nemecké a čiastočne i maďarské obyvateľstvo? <p>Ktorý článok Štvrtého oddielu Druhej hlavy Ústavy hovorí o tom, že na Slovensku už nik nesmie prísť k žiadnej ujme kvôli svojej príslušnosti k národnostnej menšine alebo etniku?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedel/-a si, že na Slovensku je 14 okresných úradov, kde je okrem slovenského jazyka úradným jazykom i maďarčina? (situácia k júnu 2021)

	<p>Vedel/-a si, že okrem slovenského, maďarského, rómskeho a rusínskeho jazyka je možné na úradoch (po vyžiadaní) používať ďalšie dva?</p> <p>Zisti, ktoré jazyky by to mohli byť. Pomôž si internetom. </p> <p>Ktorý článok Štvrtého oddielu Druhej hlavy Ústavy hovorí o práve používať menšinový jazyk v úradnom styku? </p> <p>Kľúč správnych odpovedí – 1. Demokracia a ľudské práva, str. 54</p> <p>Demokracia</p> <p>Úloha č. 6. Slovenská republika (1939 – 1945) – fašistický štát, v čele bol prezident a vláda, parlament/Snem Slovenskej republiky bol neprístupný pre niektoré menšiny a ženy, boli zakázané niektoré strany, štát aktívne prenasledoval Židov, Rómov, Čechov a tých, ktorí mali iné politické názory.</p>
--	---

Interpretácia výsledkov podľa ročníkov

Nasledujúca časť analýzy je zameraná na identifikovanie výskytu témy so zameraním na rómsku národnostnú menšinu v učebniciach podľa ročníkov. Tento typ analýzy je dôležitý v kontexte toho, s akou intenzitou sa žiaci stretávajú s touto témou počas roka naprieč všetkými spoločenskými predmetmi. Z uvedených tabuliek č. 5 – 8 vyplýva, že **najčastejšie sa žiaci stretávajú s informáciou o rómskej menšine až v 9. ročníku** (výskyt v 7 učebniciach).

V 5. ročníku sa spomínajú Rómovia naprieč všetkými analyzovanými predmetmi len 1x v súvislosti s 2. svetovou vojnou – v tematickom celku Vojny v modernej dobe.

V 6. ročníku sa téma rómskej menšiny objavuje 2x, a to konkrétne v tematických celkoch Moja vlasť a Naši rodáci.

V 7. ročníku taktiež len 2x v rámci tematického celku Národnostné a etnické menšiny, z toho jeden výskyt je v rámci slovníka.

V 8. ročníku sa v učebniciach stručne venuje pozornosť Rómom v rámci témy sčítania obyvateľstva a ľudských, občianskych a politických práv v Ústave SR.

V nasledujúcich tabuľkách sú uvedené konkrétne vyjadrenia, ktoré sa v učebniciach nachádzajú.

5. ročník

Tabuľka 5 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc piateho ročníka

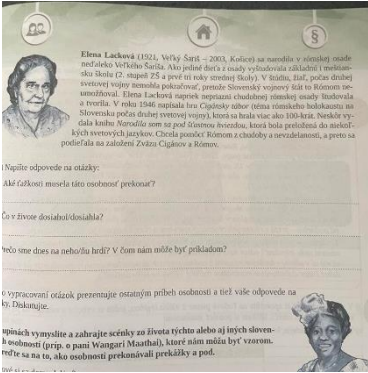
Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok	Analýza spomenutej informácie
Dejepis, Učebnica pre 5. ročník základnej školy Začíname cestovať časom ISBN 978-80-10-04276-0	Človek a komunikácia. Keď zlyhá komunikácia. Vojny v modernej dobe	Počas druhej svetovej vojny bolo v celej Európe prenasledované aj civilné obyvateľstvo, predovšetkým Židia. Nemecký nacisti, ktorí rozpútali vojnu, ich považovali za menejcenných ľudí (spolu s nimi aj mnohých ďalších, napríklad Rómov, Slovanov a všetkých telesne alebo duševne postihnutých). (Doplňujúci text, podtexty k vyobrazeniam, fotografia.)

6. ročník

Informácie o rómskej menšine sú v 6. ročníku základnej školy integrované do viacerých predmetov vrátane dejepisu, geografie, občianskej náuky a etiky. V dejepise sa zdôrazňuje historická prítomnosť Rómov na Slovensku a ich prenasledovanie počas nacizmu a Slovenského štátu. V občianskej náuke sú Rómovia uvedení ako príklad menšiny, ktorá bola diskriminovaná, ale má garantované práva v modernej spoločnosti. Etická a kultúrna výchova

sa zameriava na podporu tolerancie a rešpektu k rómskej kultúre a riešenie prejavov nenávisťi. Tieto informácie napomáhajú budovaniu multikultúrneho a inkluzívneho vnímania spoločnosti u žiakov.

Tabuľka 6 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc šiesteho ročníka

Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok	Analýza spomenutej informácie
<p>Občianska náuka, Učebnica pre 6. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-10-03591-5</p>	<p>Rodina Slovákov je hrdá na svoju vlasť/ Moja vlasť</p>	<p>Jakub zisťuje, že v triede sú si rovní, ale nie sú rovnakí</p> <p>Jakubova trieda je taký svet v malom. Okrem Laily majú aj Tibora, ktorého otec je rómsky hudobník. Tibor hrá vynikajúco na husliach. Bývajú v novostavbe na sídlisku. Decká si ani neuvedomujú, že je Róm.</p> <p>- Rodina Slovákovcov je hrdá na svoju vlasť V našom štáte – Slovenskej republike – žijú príslušníci viacerých národov a národností. Popri Slovákoch sú to najmä Maďari, Poliaci, Ukrajinci a Rómovia. Pre všetky tieto národy je Slovenská republika ich vlasťou.</p> <p>- Moja vlasť Popri Slovákoch žijú na našom území aj iné národnosti – Maďari, Nemci, Poliaci, Česi, Rusíni, Rómovia. Vytvorili spolu štát – Slovenskú republiku, ktorá je našou spoločnou vlasťou.</p>
<p>Hravá občianska náuka 6, Pracovný zošit pre 6. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8180-200-3</p>	<p>Naši rodáci/Pozití vne tradície mojej obce a regiónu – Slovník/Slov ensko/Opako vanie/Kľúč správnych odpovedí</p>	<p>Naši rodáci, str. 33</p> <p>Pozitívne tradície mojej obce a regiónu – Slovník, str. 34</p> <p>Niekedy ušli zo svojej vlasti pred vojnou a biedou (napr. Slovania – približne už od 5. storočia, Rómovia – na území Slovenska od 14. storočia).</p>

		<p>Slovensko, str. 38 Prirad'te správny preklad viet DOBRÝ DEŇ! AKO SA MÁŠ? k jednotlivým jazykom našich susedov/národnostných menšín. Lacho d'ives! Sar sal? rómčina</p> <p>Slovensko, str. 40 Sú nasledujúce tvrdenia o Slovensku pravdivé alebo nepravdivé? Pomôž si internetom, ak je to potrebné. Otázka č. 8 Na území Slovenka oddávna žilo i mnoho Maďarov, Nemcov, Rómov, Židov či Rusínov.</p> <p>Opakovanie, str. 55 Ako sa volala hra o slovenskom rómskom holokauste, ktorou sa preslávila Elena Lacková?</p> <p>Kľúč správnych odpovedí, str. 57 2.a)1 – rómčina</p>
--	--	--

7. ročník

V 7. ročníku základnej školy je dôležité, aby žiaci získavali komplexné informácie o rómskej menšine a rôznych aspektoch ich života. Rôzne cvičenia a definície pomáhajú budovať povedomie o kultúrnej identite, rodinnej štruktúre a výzvach, ktorým čelí táto skupina. Takisto je dôležité vytvárať prostredie, v ktorom sa diskutuje o rasizme a diskriminácii, aby žiaci chápali význam tolerancie a rešpektu voči všetkým etnickým skupinám. Ide o témy:

1. Štruktúra ľudskej spoločnosti
2. Definícia národnostnej menšiny
3. Rómska kultúra, tradície, domácnosť
4. Rasizmus a diskriminácia

Tabuľka 7 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc siedmeho ročníka

Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok	Analýza spomenutej informácie
Občianska náuka, Učebnica pre 7. ročník základnej školy a 2. ročník gymnázia s osemročným štúdiom	Jakub skúma štruktúru ľudskej	Jakub skúma štruktúru ľudskej spoločnosti (Ilustrácia) - Plagát z kampane občianskeho združenia „Ľudia proti rasizmu“

ISBN 978-80-10-03329-4	spoločnosti/ Prílohy	Obrázok 4 mozgov (beloch, černochoch, rasista, Róm)
Občianska náuka, Pracovný zošit pre 7. ročník základnej školy ISBN 978-80-8180-201-0	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku/ Konflikty, extrémizmus a vandalizmus	<p>Slovník Národnostná menšina je spoločenstvo občanov Slovenskej republiky, ktorí žijú na území SR a od iných občanov sa odlišujú vlastným etnickým pôvodom, kultúrou, jazykom a tradíciami (napríklad maďarská menšina, česká menšina, rómska menšina a pod.) Príslušníkom národnostnej menšiny môže byť každý, kto sa hlási k inej ako slovenskej národnosti.</p> <p>- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 3 – 2. otázka Rozhodni o pravdivosti tvrdení podľa vlastného uváženia. Pokús sa svoje odpovede zdôvodniť. 2. Priemerný počet členov v rómskej domácnosti je 4, 6 (dvaja dospelí a dve – tri deti).</p> <p>- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 3 – 4. otázka Rozhodni o pravdivosti tvrdení podľa vlastného uváženia. Pokús sa svoje odpovede zdôvodniť. 4. Prvá písomná zmienka o Rómoch na území Slovenska je z 19. storočia.</p> <p>- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 4 – možnosť A – rómska menšina a obrázok ženy v rómskom kroji.</p> <p>- Konflikty, extrémizmus a vandalizmus, slovník, rasizmus Doplň do slovníka vhodné slová z rámčeka. U nás sa v minulosti prejavovali prvky rasizmu voči alebo i rómskemu obyvateľstvu.</p>

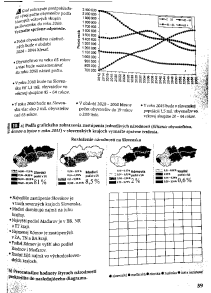
8. ročník

V 8. ročníku sú učebnice a pracovné zošity zamerané na témy súvisiace s občianskymi právami, históriou a postavením menšín v spoločnosti, pričom rómska menšina hrá významnú úlohu. Nájdene informácie sa zaoberajú ľudskými právami, diskrimináciou a kultúrnou identitou Rómov. Témy, v ktorých sa vyskytujú zmienky o Rómoch v rámci 8. ročníka, je možné rozdeliť takto:

1. Rómska identita a história Rómov

2. Ľudské a občianske práva
3. Kultúrna rozmanitosť
4. Prenasledovanie, porušovanie práv a diskriminácia

Tabuľka 8 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc ôsmeho ročníka

Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok	Analýza spomenutej informácie
<p>Geografia 9, Pracovný zošit pre 8. ročník základnej školy a 3. ročník GOŠ</p> <p>ISBN 978-80-8120- 860-7</p>	<p>Slovensko- obyvateľstvo</p>	
<p>Hravá občianska náuka 8, Pracovný zošit pre 8. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8180- 266-9</p>	<p>Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky/Kľúč správnych odpovedí – Demokracia a ľudské práva</p>	<p>Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky, str. 12 <i>Úloha č. 3. Prečítaj si uvedené životné situácie a nájdi k nim tie články z Druhého oddielu Druhej hlavy Ústavy, ktoré s nimi súvisia. K jednotlivým situáciám pripiš číslo článku (viď text pod úlohou).</i></p> <p>8.) Ondrej sa narodil v Letanovciach v rómskej osade. Napriek tomu, že Rómovia pobývajú na území Slovenska už od 14. storočia, občas od niekoho prekvapivo začuje, že by sa mali vrátiť, odkiaľ prišli. Článok z Druhého oddielu Druhej hlavy Ústavy: </p> <p>Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky, str. 16 <i>Úloha č. 6. b) Napíš odpovede na otázky. Pomôž si Štvrtým oddielom Druhej hlavy ústavy.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedel/-a si, že v 1. polovici 20. storočia boli zo Slovenska vyhánaní Česi, že do koncentračných, pracovných a vyhladzovacích táborov boli deportovaní hlavne príslušníci židovského a rómskeho obyvateľstva, že po skončení druhej svetovej vojny bolo odsunuté nemecké a čiastočne i maďarské obyvateľstvo? <p>Ktorý článok Štvrtého oddielu Druhej hlavy Ústavy hovorí o tom, že na Slovensku už nik nesmie prísť k žiadnej ujme kvôli svojej príslušnosti k národnostnej menšine alebo etniku?</p>

.....

• Vedel/-a si, že na Slovensku je 14 okresných úradov, kde je okrem slovenského jazyka úradným jazykom i maďarčina? (situácia k júnu 2021)

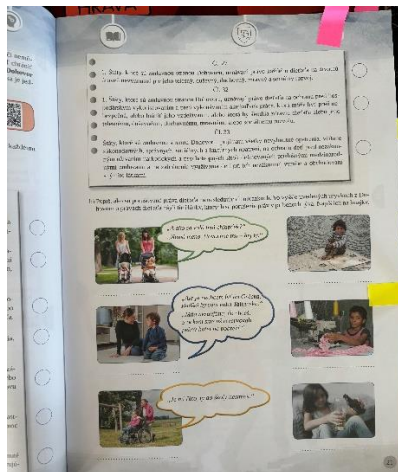
Vedel/-a si, že okrem slovenského, maďarského, rómskeho a rusínskeho jazyka je možné na úradoch (po vyžiadaní) používať ďalšie dva? Zisti, ktoré jazyky by to mohli byť. Pomôž si internetom.

Ktorý článok Štvrtého oddielu Druhej hlavy Ústavy hovorí o práve používať menšinový jazyk v úradnom styku?

.....

Dohovor o právach dieťaťa, str. 21

b) Popíš, ako sú porušované práva dieťaťa na nasledujúcich obrázkoch. Vo vyššie uvedených úryvkoch z Dohovoru o právach nájsť tie články, ktorých sa porušenia práv v príbehoch týka. Napíš ich na linajky.

Kľúč správnych odpovedí – 1. Demokracia a ľudské práva, str. 54

Úloha č. 6. Slovenská republika (1939 – 1945) – fašistický štát, na čele bol prezident a vláda, parlament/Snem Slovenskej republiky bol neprístupný pre niektoré menšiny a ženy, boli zakázané niektoré strany, štát aktívne prenasledoval Židov, Rómov, Čechov a tých, ktorí mali iné politické názory.

		<p>Kľúč správnych odpovedí – Dohovor o právach dieťaťa, str. 55</p>
<p>Občianska výchova, Učebnica pre 8. ročník špeciálnej základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-10-034-00-0</p>	<p>Naša vlasť – Slovenská republika/Národnostné zloženie obyvateľstva SR, slovenské štátne občianstvo</p>	<p>Naša vlasť – Slovenská republika, str. 5 Národy si vytvárajú vlastné štáty. Naším štátom, našou vlasťou je Slovenská republika. Je vlasťou nielen Slovákov, ale aj Maďarov, Čechov, Moravanov, Rusínov, Ukrajincov, Nemcov, Rómov a ďalších obyvateľov, ktorí tu žijú, hoci majú inú ako slovenskú národnosť.</p> <p>Národnostné zloženie obyvateľstva SR, slovenské štátne občianstvo, str. 19 Slovenská republika má podľa sčítania ľudu z roku 2011 vyše päť miliónov obyvateľov (presne 5 366 669). Väčšinu z nich tvoria Slováci. Preto o nich hovoríme, že sú štáto tvorným národom. Okrem Slovákov žijú v našej spoločnosti i príslušníci iných národností a etnických skupín. Sú to Maďari, Rómovia, Česi a Moravia, Rusíni a Ukrajinci, Nemci, Poliaci. Títo občania majú rovnaké práva a povinnosti ako Slováci, lebo sú občanmi Slovenskej republiky.</p> <p>Národnostné zloženie obyvateľstva SR, str. 19 – tabuľka – Rómovia rok 1994 (83 988), rok 2001 (75 802), rok 2011 (105 738)</p>

9. ročník

V 9. ročníku základnej školy sa kladie dôraz na porozumenie historickým a sociálnym aspektom života Rómov, ako aj na rozpoznávanie stereotypov a diskriminácie. 9. ročník je zameraný na rozvoj občianskej zodpovednosti a porozumenia medzi rôznymi kultúrami. Témy, v ktorých je možné nájsť zmienky o rómskej menšine sa dajú rozdeliť takto:

1. Holokaust
2. Etnická identita Rómov
3. Kultúrne stereotypy a hodnoty

Tabuľka 9 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc deviatego ročníka

Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok	Analýza spomenutej informácie
<p>Hravý Dejepis 9, Pracovný zošit pre 9. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8180-016-0</p>	<p>Spoluobčania či protivníci?/ Zopakujme si ...</p>	<p>Podčiarkni skupiny ľudí, pre ktoré boli určené koncentračné tábory. Židia, Nemci, Rómovia, Američania, fínski zajatci, kresťania, Svedkovia Jehovovi, kapitalisti, homosexuáli. (otázky a úlohy, fotografia) - z uvedených slov zostav názvy národov a národností, ktoré žili na území ČSR. Zapiš do tabuľky a vysvetli výsledný pojem. (RÓMOVIA) - národnostné a etické menšiny žijúce na území ČSR, mali svoje typické znaky a tradície. Na základe obrázkov zisti, pre ktorú menšinu sú zobrazené črty charakteristické. (fotografia dievčaťa v rómskom odeve)</p>
<p>Dejepis, Učebnica pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom</p> <p>ISBN 978-80-8120-699-3</p>	<p>Nové štáty na mape/ Národnostné menšiny; Hitlerova diktatúra v Nemecku/Hitler pri moci; Spoluobčania či protivníci? Bude vás zaujímať; Spoluobčania či protivníci?/Nár odnostné zloženie obyvateľstva Slovenska roku 1930; Kapitola/ tematický celok: Život v okupovanej Európe/Vyvraž dovanie Židov a Rómov/Označe nia väzňov v koncentračných táboroch; Aký</p>	<p>Nové štáty na mape/Národnostné menšiny Zmluvy ešte neposkytovali ochranu rómskym menšinám, ktoré tiež žili na tomto území.</p> <p>Hitlerova diktatúra v Nemecku/Hitler pri moci Nemecký národ, podľa nich tzv. nadľudia, musí ostatných, t. j. napr. Slovanov, Židov a Rómov premeniť na moderných otrokov alebo vyhubiť.</p> <p>- Spoluobčania či protivníci?/Bude vás zaujímať, Asi 62 000 osôb tvorilo na Slovensku rómsku (cigánsku) etnickú skupinu obyvateľstva. Rómovia patrili k najchudobnejším vrstvám spoločnosti. Žili zväčša izolovane, v osadách na okraji miest a dedín. Mnohé rómske rodiny kočovali (putovali) po celom území štátu. Rómovia boli zbavovaní základných občianskych práv, čo umožnil aj prijatý nedemokratický Zákon o potulných cigánoch z roku 1927. Prenasledovanie Rómov vyvrcholilo počas vojnového slovenského štátu, keď mnohí z nich boli uväznení v osobitných pracovných táboroch. Komunistická vláda v Československu (v rokoch 1948 – 1989) sa neúspešne pokúšala vyriešiť tento problém materiálnou pomocou. Nebrala totiž do úvahy silne zakorenené tradície a zvyky rómskej etnickej skupiny. Jej príslušníci – až na</p>

	<p>bol Slovenský štát?/Prenasledovanie Židov; Návrat Slovenska do obnovenej ČSR/Oslobodenie Slovenska od nemeckých vojsk</p>	<p>stále početnejšie výnimky – naďalej patria k najchudobnejším a najmenej vzdelaným vrstvám obyvateľstva. Staré rómske príslovie hovorí: „Iný ti môže poradiť, iný ti môže ukázať cestu, no človeka musíš zo seba urobiť sám.“</p> <p>- Spoluobčania či protivníci?/Národnostné zloženie obyvateľstva Slovenska roku 1930 Národnostné zloženie obyvateľstva Slovenska roku 1930 Rómovia (Cigáni) 30 626/0,94 % Tieto údaje odrážajú počty, ktoré si sami občania nahlásili pri sčítaní. Je predpoklad, že Rómov bolo viac, ale k rómskej (vtedy cigánskej) identite sa hlásilo iba 30 626 občanov.</p> <p>- Život v okupovanej Európe/Vyvražďovanie Židov a Rómov/Označenia väzňov v koncentračných táborech Vyvražďovanie Židov a Rómov Podobný osud stihol aj Rómov</p> <p>- Označenia väzňov v koncentračných táborech Hnedý trojuholník naopak (Rómovia) (fotografia)</p> <p>- Aký bol Slovenský štát?/Prenasledovanie Židov Prenasledované z rasových dôvodov bolo aj rómske obyvateľstvo.</p> <p>- Návrat Slovenska do obnovenej ČSR/Oslobodenie Slovenska od nemeckých vojsk Kruťo prenasledovali nielen partizánov a ich pomocníkov z radov občanov, ale aj osoby židovského a rómskeho pôvodu.</p>
<p>Dejepis, Pracovný zošit pre 9. ročník základnej školy</p> <p>ISBN 978-80-8140-282-1</p>	<p>Kto by mal zastávať verejnú funkciu, str. 7; Hranice osobnej slobody str. 21; Kultúrna a nekultúrna diskusia, str. 31; Zdroje konfliktu str. 40;</p>	<p>Kto by mal zastávať verejnú funkciu, Pracovný list. Pozorne si prečítaj tabuľku. V stĺpcoch sú uvedené funkcie predstaviteľov výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci na rôznych úrovniach. V riadkoch sú uvedené rôzne charakteristiky, ktoré by sa mohli vyskytnúť u kandidátov na tieto funkcie. (V riadku sa nachádza Róm)</p> <p>- Hranice osobnej slobody, Pracovný list. Pozorne si prečítaj situáciu, pozri si video či obrázky. Po diskusii v skupine odpovedz na</p>

	<p>Neprimeraná online komunikácia? Čo by ste odporučil/-a?, str. 52; Príklady protestov a hnutí, str. 56 (ukážka č. 6); Nacizmus a neonacizmus, str. 61</p>	<p>otázky.</p> <p>1. Známy politik, člen parlamentu, zavesil na svoj profil na sociálnej sieti informáciu o návšteve rómskych komunít, kde prebieha úspešný projekt mimovládnej organizácie, v ktorom si občania sami budujú domy a splácajú drobné pôžičky. Politik bol projektom nadšený. V diskusii sa objavili kritické hlasy. Jeden diskutér použil nasledovné výrazy.</p> <p>„Ty hnusný zradca a sviniar, slniečkár odporný, zober si tých Cigánov domov. Si špina tejto krajiny. Počkaj, raz príde aj na teba, tvoje deti budú ťutovať, že existuješ. Správni ľudia sa postarajú, aby si to tvoja žena odskákala, tie hnusné veci, čo robíš.“ K postu bola pripojená fotka zabitej mačky.</p> <p>Otázky:</p> <p>-Je táto výpoveď v poriadku v rámci slobody slova daného diskutéra? Ak áno, prečo? Ak nie, čo nie je v poriadku?</p> <p>-Čo by mal politik urobiť? Mal by vôbec niečo urobiť?</p> <p>- Kultúrna a nekultúrna diskusia, Pracovný list.</p> <p>Problém 1: ODVOLÁVANIE SA NA VŠEOBECNÉ HODNOTENIE BEZ DŮKAZOV</p> <p>Problém 2: NÁLEPKOVANIE INÝCH</p> <p>Výrok 2</p> <p>Nechápem, prečo by bolo nesprávne volať Rómov – „Cigáni“. Veď ak sú to „Cigáni“, tak je to ich národnosť a tak ich volám Cigáni a hotovo! Oni sa nezmenia, keď ich budem volať inak. Rovnako môžem volať ľudí s mentálnym postihnutím – „debili“, homosexuálov – „buzeranti“, Vietnamcov – „šikmookí“ a ženy s plavými vlasmi – „sprosté bloncky“. Len nechápem, ako si môže niekto dovoliť volať Slovákov „buta Tót“! to je fakt urážlivé, za to by sa mali ľudia zavárať do basy!</p> <p>Čo je chyba?</p> <p>Správna formulácia?</p> <p>- Zdroje konfliktu, Pracovný list</p> <p>Konfliktná situácia 1</p> <p>Pogrom na Rómov</p> <p>V českej komerčnej televízii sa objavila správa, že radikálna skupina, ktorá sa hlásila k Dělnickej strane (predtým ako ju súd v Čechách zrušil),</p>
--	---	--

		<p>mala v Chomutove demonštráciu, kde vykrikovali, že „vyženu alebo zmlátia Cigánov, že sú to paraziti, že nadišiel ten deň čistenia“...Na druhý deň sa na okraji rómskej osady na východnom Slovensku (1100 km od Chomutova) zhromaždila na smrť vystrašená skupina asi 120 Rómov. Muži, ženy a deti majú zbalené svoje veci, boja sa, že ich nejaké hordy agresorov pozabijajú a dožadujú sa, že ešte dnes musia ujsť do bezpečia. Videli včera v TV a nadobudli pocit, že nebezpečenstvo hrozí tu a teraz. Nie je jasné, kam chcú ujsť, nie je jasné, čoho presne sa boja. Starosta ani terénni sociálni pracovníci, ktorí sa venujú tejto osade, nevedia, čo majú robiť.</p> <p>Čo je hlavným zdrojom konfliktu (vzťahy, štruktúra, záujmy, informácie, hodnoty)? Aké by malo byť riešenie (kto by mal byť zodpovedný za riešenie, aké kroky by ste odporučili)?</p> <p>- Neprimeraná online komunikácia? Čo by si odporučil/-a?, Pracovný list (ukážka č. 3) 3/ Útoky na skupinu a „hate speech“ Najviac vás štvú nenávistné komentáre proti Maďarom, Rómom, Ukrajincom, lebo spolužiakov, ktorí sa hlásia k tejto národnosti, máte aj v triede a sú to normálne kamarátske „decká“.</p> <p>- Príklady protestov a hnutí, Pracovný list ukážka č. 6 6. Vlakové hliadky. Samozvané hliadky si samy rozhodujú o tom, koho budú kontrolovať a preventívne izolovať. (Zameriavajú sa takmer výlučne na Rómov a ľudí inej rasy).</p> <p>- Nacizmus a neonacizmus, Slovníček Neonacizmus Hlavným nepriateľom neonacistov sú imigranti, demokrati či iné etniká podľa nich nespĺňajúce kritérium „biela rasa“ (napr. Rómovia, Židia).</p>
Prebijem sa! Štefánik Muž železnej vôle, Učebnica ISBN 978-80-551-6500-4	Slabosti sú schody od výšin	Pánske sľuby, pane, sú len cigánstvo.

Etická výchova, Pracovný zošit pre 9. ročník základnej školy ISBN 978-80-8120-737-2	Praktické činy	Praktické činy Vytvorte v štvorčlennej skupine návrh praktického činu, obsahom ktorého bude poskytovanie pomoci niektorej z týchto skupín – seniori žijúci v penzióne, deti z reedukačného centra, rómske deti žijúce v osade. (OTÁZKY A ÚLOHY)
Geografia 9, Učebnica pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník osemročných gymnázií ISBN 978-80-8120-188-2	Obyvateľstvo/ Regióny Slovenska, Banskobystrický kraj/ Prešovský kraj/Rozdiely medzi regiónmi	„Postupne sa zvyšuje podiel rómskej národnosti. Rómovia obývajú najmä regióny Spiš, Šariš a Gemer.“ - „Slovenské obyvateľstvo prevláda v celom kraji, iba v jeho južných častiach žije národnostne zmiešané obyvateľstvo (Slováci, Maďari, Rómovia). - „Druhou najpočetnejšou je rómska národnosť a tretia v poradí rusínska národnosť.“ - „Kým podiel rusínskej a ukrajinskej národnosti klesá, naopak, podiel obyvateľov hlásiacich sa k rómskej národnosti stúpa.“ + graf - „Nezamestnanosť je veľká. Pomerne vysoké je zastúpenie rómskej národnosti.“
Hravá geografia 9, Učebnica ISBN 978-80-89530-08-3	Obyvateľstvo	Otázka 10 Kukučie vajcie: Slováci, Maďari, Rómovia, Indovia, Ukrajinci, Poliaci Tabuľka, vid' obr.

4. – 9. ročník

Tabuľka 10 Prepis nájdených informácií v rámci učebníc piatego až deviateho ročníka

Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok	Analýza spomenutej informácie
Dejepisný atlas – Štáty v premenách storočí, Učebnica ISBN 978-80-8067-328-4	Česi a Slováci v II. svetovej vojne	Česi a Slováci v II. svetovej vojne Česko v rokoch 1939 – 1945 Označenie legendy: Koncentračné tábory pre Rómov (ONZAČENIE NA MAPE)

		Legenda – označenie hnedý štvorec a v ňom veľké R.
Z histórie spoločnosti, Učebnica ISBN 978-80-8140-328-6	História jedál/Zaujímavosti	Rigo Jancsi bol rómsky primáš z Budapešti, do ktorého sa šialene zamilovala belgická šľachtičná.

Prehľad otázok, úloh, pracovných cvičení podporujúcich interkultúrnu výchovu

V rámci analýzy učebníc za zmienku stojí aj prehľad cvičení, otázok a úloh, ktoré sú súčasťou predchádzajúcej analýzy po predmetoch a ročníku, ale v tomto kontexte poukazujú na aktívnu prácu s danou témou na hodinách. V nasledujúcej časti je zhrnutie “otázok a úloh” zameraných na podporu interkultúrnej výchovy:

Tabuľka 11 Otázky a úlohy k interkultúrnej výchove

Analyzované tituly	Kapitola/ tematický celok:	Otázky a úlohy k interkultúrnej výchove
Hravý Dejepis 9, Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-016-0	Spoluobčania či protivníci?/ Zopakujme si ...	Podčiarkni skupiny ľudí, pre ktoré boli určené koncentračné tábory. Židia, Nemci, Rómovia, Američania, fínski zajatci, kresťania, Svedkovia Jehovovi, kapitalisti, homosexuáli. (otázky a úlohy, fotografia). (<i>dejepis 9. ročník</i>)
Hravý Dejepis 9, Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-016-0	Spoluobčania či protivníci?/ Zopakujme si ...	Z uvedených slov zostav názvy národov, a národností, ktoré žili na území ČSR. Zapiš do tabuľky a vysvetli výsledný pojem. (RÓMOVIA) Národnostné a etické menšiny, žijúce na území ČSR, mali svoje typické znaky a tradície. Na základe obrázkov zisti, pre ktorú menšinu sú zobrazené črty charakteristické. (fotografia dievčaťa v rómskom odeve). (<i>dejepis 9. ročník</i>)
Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ ISBN 978-80-8140-282-1	Kto by mal zastávať verejnú funkciu, str. 7	Kto by mal zastávať verejnú funkciu, Pracovný list, Pozorne si prečítaj tabuľku. V stĺpcoch sú uvedené funkcie predstaviteľov výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci na rôznych úrovniach. V riadkoch sú uvedené rôzne charakteristiky, ktoré by sa mohli vyskytnúť u kandidátov na tieto funkcie. (V riadku sa nachádza Róm). (<i>dejepis 9. ročník</i>)

<p>Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ</p> <p>ISBN 978-80-8140-282-1</p>	<p>Hranice osobnej slobody str. 21</p>	<p>Hranice osobnej slobody, Pracovný list. Pozorne si prečítaj situáciu, pozri si video či obrázky. Po diskusii v skupine odpovedz na otázky. 1. Známy politik, člen parlamentu, zavesil na svoj profil na sociálnej sieti informáciu o návšteve rómskych komunit, kde prebieha úspešný projekt mimovládnej organizácie, v ktorom si občania sami budujú domy a splácajú drobné pôžičky. Politik bol projektom nadšený. V diskusii sa objavili kritické hlasy. Jeden diskutér použil nasledovné výrazy. „Ty hnusný zradca a sviniar, slniečkár odporový, zober si tých Cigánov domov. Si špina tejto krajiny. Počkej, raz príde aj na teba, tvoje deti budú ľutovať, že existuješ. Správni ľudia sa postarajú, aby si to tvoja žena odskákala, tie hnusné veci, čo robíš.“ K postu bola pripojená fotka zabitej mačky. Otázky: - Je táto výpoveď v poriadku v rámci slobody slova daného diskutéra? Ak áno, prečo? Ak nie, čo nie je v poriadku? - Čo by mal politik urobiť? Mal by vôbec niečo urobiť? (<i>dejepis 9. ročník</i>)</p>
<p>Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ</p> <p>ISBN 978-80-8140-282-1</p>	<p>Kultúrna a nekultúrna diskusia, str. 31</p>	<p>Kultúrna a nekultúrna diskusia, Pracovný list. Problém 1: Odvolávanie sa na všeobecné hodnotenie bez dôkazov, Problém 2: Nálepkovanie iných, Výrok 2, Nechápem, prečo by bolo nesprávne volať Rómov – „Cigáni“. Veď ak sú to „Cigáni“, tak je to ich národnosť, a tak ich volám Cigáni a hotovo! Oni sa nezmenia, keď ich budem volať inak. Rovnako môžem volať ľudí s mentálnym postihnutím – „debili“, homosexuálov – „buzeranti“, Vietnamcov – „šikmookí“ a ženy s plavými vlasmi – „sprosté bloncky“. Len nechápem, ako si môže niekto dovoliť volať Slovákov „buta Tót“! to je fakt urážlivé, za to by sa mali ľudia zatvárať do basy! Čo je chyba? Správna formulácia? (<i>dejepis 9. ročník</i>)</p>
<p>Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ</p> <p>ISBN 978-80-8140-282-1</p>	<p>Zdroje konfliktu str. 40</p>	<p>Zdroje konfliktu, Pracovný list, Konfliktná situácia 1, Pogrom na Rómov, V českej komerčnej televízii sa objavila správa, že radikálna skupina, ktorá sa hlásila k Dělnickej strane (predtým ako j u súd v Čechách zrušil), mala v Chomutove demonštráciu, kde vykrikovali, že „vyženu alebo zmlátia Cigánov, že sú to paraziti, že nadišiel ten deň čistenia“...Na druhý deň sa na okraji rómskej osady na východnom Slovensku (1100 km od Chomutova) zhromaždila na smrť vystrašená skupina asi 120 Rómov. Muži, ženy a deti majú zbalené svoje veci, boja sa, že ich nejaké hordy agresorov</p>

		pozabývajú, a dožadujú sa, že ešte dnes musia ujsť do bezpečia. Videli včera v TV a nadobudli pocit, že nebezpečenstvo hrozí tu a teraz. Nie je jasné, kam chcú ujsť, nie je jasné, čoho presne sa boja. Starosta ani terénni sociálni pracovníci, ktorí sa venujú tejto osade, nevedia, čo majú robiť. Čo je hlavným zdrojom konfliktu? (vzťahy, štruktúra, záujmy, informácie, hodnoty). Aké by malo byť riešenie? (kto by mal byť zodpovedný za riešenie, aké kroky by ste odporučili). (<i>dejepis 9. ročník</i>)
Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ ISBN 978-80-8140-282-1	Neprimeraná online komunikácia? Čo by ste odporučil/-a?, str. 52	Neprimeraná online komunikácia? Čo by si odporučil/-a?, Pracovný list (ukážka č. 3), 3/ Útoky na skupinu a „hate speech“ , Najviac vás štvrú nenávistné komentáre proti Maďarom, Rómom, Ukrajincom, lebo spolužiakov, ktorí sa hlásia k tejto národnosti, máte aj v triede a sú to normálne kamarátske „decká“. (<i>dejepis 9. ročník</i>)
Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ ISBN 978-80-8140-282-1	Príklady protestov a hnutí, str. 56 (ukážka č. 6)	Príklady protestov a hnutí, Pracovný list ukážka č. 6, 6. Vlakové hliadky . Samozvané hliadky si samy rozhodujú o tom, koho budú kontrolovať a preventívne izolovať. (Zameriavajú sa takmer výlučne na Rómov a ľudí inej rasy). (<i>dejepis 9. ročník</i>)
Etická výchova pre 9. ročník základných škôl, pracovný zošit ISBN 978-80-8120-737-2	Praktické činy	Praktické činy , Vytvorte v štvorčlennej skupine návrh praktického činu, obsahom ktorého bude poskytovanie pomoci niektorej z týchto skupín – seniori žijúci v penzióne, deti z reedukačného centra, rómske deti žijúce v osade. (otázky a úlohy). (<i>Etická výchova 9. ročník</i>)
Občianska náuka pre 7. ročník základnej školy, pracovný zošit ISBN 978-80-8180-201-0	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku/ Konflikty, extrémizmus a vandalizmus	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 3 – 2. otázka, Rozhodni o pravdivosti tvrdení podľa vlastného uváženia. Pokús sa svoje odpovede zdôvodniť . 2. Priemerný počet členov v rómskej domácnosti je 4,6 (dvaja dospelí a dve – tri deti). (<i>Občianska náuka 7. ročník</i>)
Občianska náuka pre 7. ročník základnej školy, pracovný zošit ISBN 978-80-8180-201-0	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku/ Konflikty, extrémizmus a vandalizmus	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 3 – 4. otázka, Rozhodni o pravdivosti tvrdení podľa vlastného uváženia. Pokús sa svoje odpovede zdôvodniť . 4. Prvá písomná zmienka o Rómoch na území Slovenska je z 19. storočia. (<i>Občianska náuka 7. ročník</i>)
Občianska náuka pre 7. ročník základnej školy, pracovný zošit ISBN 978-80-8180-201-0	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku/ Konflikty,	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku, cvičenie č. 4 – možnosť A – rómska menšina a obrázok ženy v rómskom kroji. (<i>Občianska náuka 7. ročník</i>)

	extrémizmus a vandalizmus	
Občianska náuka pre 7. ročník základnej školy, pracovný zošit ISBN 978-80-8180-201-0	Národnostné a etnické menšiny na Slovensku/ Konflikty, extrémizmus a vandalizmus	Konflikty, extrémizmus a vandalizmus, slovník, Rasizmus, Doplň do slovníka vhodné slová z rámčeka. U nás sa v minulosti prejavovali prvky rasizmu voči alebo i rómskemu obyvateľstvu. (<i>Občianska náuka 7. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 6 - pracovný zošit pre 6. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-200-3	Slovensko	Slovensko, str. 38, Prirad'te správny preklad viet Dobrý deň! Ako sa máš? k jednotlivým jazykom našich susedov/národnostných menšín. Lačo d'ives! Sar sal? rómčina. (<i>Občianska náuka 6. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 6 - pracovný zošit pre 6. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-200-3	Slovensko	Slovensko, str. 40, Sú nasledujúce tvrdenia o Slovensku pravdivé alebo nepravdivé? Pomôž si internetom, ak je to potrebné. Otázka č. 8 Na území Slovenka oddávna žilo i mnoho Maďarov, Nemcov, Rómov, Židov či Rusínov. (<i>Občianska náuka 6. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 6 - pracovný zošit pre 6. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-200-3	Opakovanie	Opakovanie, str. 55, Ako sa volala hra o slovenskom rómskom holokauste, ktorou sa preslávila Elena Lacková? (<i>Občianska náuka 6. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 8 – Pracovný zošit pre 8. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-266-9	Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky	Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky, str. 12, Úloha č. 3. Prečítaj si uvedené životné situácie a nájdi k nim tie články z Druhého oddielu Druhej hlavy ústavy, ktoré s nimi súvisia. K jednotlivým situáciám pripíš číslo článku (viď text pod úlohou). 8.) Ondrej sa narodil v Letanovciach v rómskej osade. Napriek tomu, že Rómovia pobývajú na území Slovenska už od 14. storočia, občas od niekoho prekvapivo začuje, že by sa mali vrátiť, odkiaľ prišli. Článok z Druhého oddielu Druhej hlavy ústavy: (<i>Občianska náuka 8. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 8 – Pracovný zošit pre 8. ročník ZŠ	Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky	Ľudské, občianske a politické práva a slobody v Ústave Slovenskej republiky, str. 16, Úloha č. 6. b) Napíš odpovede na otázky. Pomôž si Štvrtým oddielom Druhej hlavy ústavy. • Vedel/-a si, že v 1. polovici 20. storočia boli zo Slovenska vyhánaní Česi, že do koncentračných, pracovných a vyhladzovacích táborov boli deportovaní hlavne príslušníci židovského a rómskeho obyvateľstva, že po skončení druhej svetovej vojny bolo odsunuté nemecké a

ISBN 978-80-8180-266-9		čiastočne i maďarské obyvateľstvo? Ktorý článok Štvrtého oddielu Druhej hlavy ústavy hovorí o tom, že na Slovensku už nik nesmie prísť k žiadnej ujme kvôli svojej príslušnosti k národnostnej menšine alebo etniku? • Vedel/-a si, že na Slovensku je 14 okresných úradov, kde je okrem slovenského jazyka úradným jazykom i maďarčina? (situácia k júnu 2021) Vedel/-a si, že okrem slovenského, maďarského, rómskeho a rusínskeho jazyka je možné na úradoch (po vyžiadaní) používať ďalšie dva? Zisti, ktoré jazyky by to mohli byť. Pomôž si internetom. Ktorý článok Štvrtého oddielu Druhej hlavy ústavy hovorí o práve používať menšinový jazyk v úradnom styku? (<i>Občianska náuka 8. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 8 – Pracovný zošit pre 8. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-266-9	Kľúč správnych odpovedí – Demokracia a ľudské práva	Kľúč správnych odpovedí – 1. Demokracia a ľudské práva, str. 54, Demokracia, Úloha č. 6. Slovenská republika (1939 -1945) – fašistický štát, v čele bol prezident a vláda, parlament/Snem Slovenskej republiky bol neprístupný pre niektoré menšiny a ženy, boli zakázané niektoré strany, štát aktívne prenasledoval Židov, Rómov, Čechov, a tých, ktorí mali iné politické názory. (<i>Občianska náuka 8. ročník</i>)
Hravá občianska náuka 6 - pracovný zošit pre 6. ročník ZŠ ISBN 978-80-8180-200-3	Kľúč správnych odpovedí	Kľúč správnych odpovedí, str. 57, 2.a)1-rómčina. (<i>Občianska náuka 6. ročník</i>)

Na záver uvádzame hlavné témy a situácie, kde sa rómska problematika v kontexte podpory interkultúrnej výchovy objavuje:

1. **Historický kontext a prenasledovanie:** V rámci dejepisu (9. ročník) sa rómska téma objavuje pri diskusiách o prenasledovaní rôznych skupín počas 2. svetovej vojny, vrátane Rómov, ktorí boli cieľom koncentračných táborov. Úlohy zahŕňajú identifikáciu prenasledovaných skupín a objasnenie historických udalostí spojených s rómskou menšinou.
2. **Rómska kultúra a identita:** V rámci dejepisu (9. ročník) a občianskej náuky (7. ročník) sa žiaci učia o národnostných a etnických menšinách na území ČSR vrátane Rómov. Príklady zahŕňajú cvičenia, kde sa vysvetľuje pojem národnostnej menšiny a identifikujú sa charakteristické črty rómskej kultúry, ako napríklad tradičné odevy.

3. **Diskriminácia a nenávisťné prejavy:** Učebnice dejepisu (9. ročník) obsahujú úlohy zamerané na analýzu prejavov nenávisťi a diskriminácie voči Rómom. Príklady zahŕňajú situácie, kde verejnosť vyjadruje negatívne postoje voči Rómom na sociálnych sieťach a výzvy na diskusiu o hraniciach slobody prejavu a neakceptovateľných prejavoch nenávisťi.
4. **Konflikty a riešenia:** Téma konfliktov vrátane pogromov a demonštrácií zameraných proti Rómom sa rieši v dejepise (9. ročník). Cvičenia zahŕňajú rozbor situácií, ako sú reakcie rómskych komunít na ohrozenie a hľadanie spôsobov riešenia konfliktov, napríklad spolupráca so sociálnymi pracovníkmi a predstaviteľmi komunity.
5. **Občianske práva a ústava:** V občianskej náuke (8. ročník) sú úlohy zamerané na problematiku ľudských práv a rovnakého zaobchádzania s menšinami vrátane Rómov. Žiaci analyzujú právne články týkajúce sa ochrany národnostných menšín a diskutujú o tom, ako tieto práva ovplyvňujú rómsku komunitu.
6. **Súčasný výzvy a projekty:** V dejepise (9. ročník) sa rozoberajú aj súčasné iniciatívy na podporu Rómov, ako sú projekty mimovládnych organizácií, ktoré pomáhajú Rómom zlepšiť životné podmienky a integrovať sa do spoločnosti. Úlohy sa týkajú reflexie na postavenie Rómov v spoločnosti a hľadania spôsobov, ako tieto projekty prispievajú k zmene.
7. **Rómsky jazyk a kultúra v rámci občianskej náuky:** V občianskej náuke (6. ročník) sa žiaci učia aj o rôznych jazykoch, ktoré sú na Slovensku prítomné, vrátane rómčiny, čo podporuje poznanie a pochopenie kultúrnej rozmanitosti krajiny.

ZÁVER

Zameranie výskumu: analýza učebníc a pracovných zošitov pre 5. – 9. ročník základnej školy z vyučovacích predmetov dejepis, geografia, občianska náuka a etická výchova, ktoré majú schvaľovaciu alebo odporúčaciu doložku z Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR a boli vydané v období od roku 2010 po súčasnosť.

Cieľ výskumu: posúdenie, v akej miere sú informácie o rómskej menšine a ich zmeny prítomné v rôznych fázach vzdelávacieho procesu.

Dejepis: analyzovaných 17 publikácií, v desiatich z nich sa vôbec nespomína rómska menšina. V ostatných siedmich sú zmienky o Rómoch v témach, ktoré sa vyučujú v deviatom ročníku základnej školy.

Geografia: analyzovaných 13 publikácií, len v troch z nich bola zmienka k rómskej téme. (8. a 9. ročník – národnosti na Slovensku)

Etická výchova: analyzovaných 10 publikácií, len v jednej z nich bola zmienka o Rómoch v pracovnom zošite pre 9. ročník.

Občianska náuka: analyzovaných 9 učebníc, z toho rómske témy sa vyskytli v šiestich.

Záver a odporúčania

S informáciami o rómskej menšine sa žiaci **najčastejšie stretávajú až v 9. ročníku**. Práve tu sa zdôrazňuje výchova k občianskej zodpovednosti, porozumeniu medzi rôznymi odlišnými kultúrami, chápanie historických a sociálnych aspektov života Rómov, ako aj rozpoznávanie stereotypov a diskriminácie.

Spomedzi všetkých analyzovaných predmetov naprieč všetkými ročníkmi sa vyskytuje zmienka o Rómoch v 5. ročníku **najmenej** (tematický celok Vojny v modernej dobe), len jedenkrát, hoci práve v tomto veku sa dá formovať u žiakov prostredníctvom príbehov vzťah k rómskej menšine.

V ostatných ročníkoch sú Rómovia zmieňovaní sporadicky. (Občianska náuka pre 8. ročník – Ústava SR)

Odporúčaním je, aby sa aj v nižších ročníkoch (od 1. ročníka) žiaci oboznamovali kultúrou a históriou Rómov, a to prostredníctvom príbehov, legiend a prezentácií pozitívnych vzorov z rómskych komunít.

Najviac informácií a zmienok o Rómoch a rómskej téme nájdeme v rámci **občianskej náuky a dejepisu**.

Z hľadiska zaraďovania tém o národnostných menšinách, konkrétne rómskej národnostnej menšine, je vhodné využívať **predovšetkým tému ľudských práv**. viesť žiakov k tolerancii, predchádzaniu všetkých foriem diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie spoločnosti a predchádzanie všetkým formám diskriminácie. **Hovoriť o práve na vzdelanie v materinskom jazyku, ktoré je zakotvené v Ústave SR.**

Odporúča sa pri tvorbe učebníc a pracovných zošitov zaradiť častejšie zmienky o Rómoch nielen v predmetoch občianska výchova a dejepis, kde sa vyskytujú najčastejšie, ale aj v etickej výchove, kde sa dá veľmi dobre využiť tematika ľudských práv, vzájomnej tolerancie a spolunažívania s Rómami. Je aj množstvo dostupnej literatúry – rómske rozprávky, príbehy. (Rozprávky v slovenskom a rómskom jazyku – Adamová – Adam)

Použitá literatúra:

ONDREJKOVIČ, P.: *Úvod do metodológie spoločenskovedného výskumu*. Veda Bratislava 2007, 248 s.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Portál. Praha 1997. 496 s.

PRŮCHA, J. *Parametry učebních textů*. In *Pedagogika*, 1987, roč. 37, č. 4

ŠVEC, Š. *Metodológia vied o výchove*. IRIS. Bratislava 1998

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. (2023).

<https://www.minedu.sk>

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. (2025). *Edícia iEdu: Edičný portál*. <https://edicnyportal.iedu.sk/>

Príloha 1 Zoznam analyzovaných učebníc

p.č.	Analyzované tituly	Autor	ISBN	Vydavateľstvo	Rok
1	Dejepis 5 Párame po minulosti (pre 5. ročník ZŠ)	doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD., prof. Mgr. Miroslav Daniš, CSc.	978-80-8120-848-5	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2020
2	Dejepis pre 5 ročník ZŠ, Začíname cestovať časom	Mária Tonková, Margita Miháliková	978-80-10-04276-0	SPN	2023
3	Dejepis, pracovný zošit pre 6. ročník ZŠ a 1. ročník gymnázií s osemročným štúdiom	doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.	978-80-8067-288-1	MAPA Slovakia Plus, s.r.o.	2015
4	Dejepis pre 6. ročník ZŠ a 1. ročník gymnázia s osemročným štúdiom	B. Krasnovský, M. Tonková, M. Miháliková, R. Letz	978-80-10-04278-4	SPN	2023
5	Dejepisný zošit pre 6. ročník ZŠ	doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.	978-80-8067-263-8	MAPA Slovakia Plus, s.r.o.	2011
6	Hravý dejepis 7, Pracovný zošit pre 7. ročník ZŠ	PhDr. Ľudmila Kónyová, Mgr. Lenka Krajňáková, Mgr. Štefan Matiaš, Mgr. Jozef Németh	978-80-8180-051-1	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2017
7	Dejepis, pracovný zošit pre 7. ročník ZŠ a 2. ročník gymnázií s osemročným štúdiom	doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.	978-80-8067-289-8	MAPA Slovakia Plus, s.r.o.	2015
8	Dejepis, pracovný zošit pre 8. ročník ZŠ a 3. ročník gymnázií s osemročným štúdiom	doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.	978-80-8067-290-4	MAPA Slovakia Plus, s.r.o.	2015
9	Hravý Dejepis 9, Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ	PhDr. Martin Lupčo, PhD., PaedDr. Martin Vaszarab, Mgr. Alena Miháliková	978-80-8180-016-0	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o., P.O.Box 100, 040 11 Košice	2016
10	Dejepis pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom	PhDr. Dušan Kováč, DrSc., doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD., PhDr. Ivan Kamenec, CSc., doc. PhDr. Herta Tkadlečková, CSc.	978-80-8120-699-3	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2019
11	Dejepis - Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ	PhDr. Dušan Ondrušek, PhD., Mgr. Zuzana Fialová, PhD., Mgr. Zdeňek Brom (spoluautor 9.kapitoly)	978-80-8140-282-1	Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o.	2017
12	Prebijem sa! Štefánik Muž železnej vôle	Jozef Banáš	978-80-551-6500-4	IKAR, a.s., Bratislava	2018

13	Dejepisný atlas – Štáty v premenách storočí	doc. RNDr. Daniel Gurnák, PhD.	978-80-8067-328-4	MAPA Slovakia Plus, s.r.o.	2019
14	Z histórie kontinentov 1. Afrika – Ázia - Antarktída	Mgr. Roman Humaj, Mgr. Jana Bohunická, (Mgr. Ľudmila Sklenková - ML)	978-80-8140-361-3	Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o. Odborné nakladateľstvo Bratislava	2019
15	Z histórie kontinentov 2 Európa – Severná Amerika – Južná Amerika	Mgr. Roman Humaj, Mgr. Jana Bohunická, (Mgr. Ľudmila Sklenková - ML)	978-80-8140-376-7	Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o. Odborné nakladateľstvo Bratislava	2019
16	Z histórie spoločnosti	Mgr. Roman Humaj, Mgr. Jana Bohunická, (Mgr. Ľudmila Sklenková - ML)	978-80-8140-328-6	Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o. Odborné nakladateľstvo Bratislava	2018
17	Z histórie vedy a kultúry	Mgr. Roman Humaj, Mgr. Jana Bohunická, (Mgr. Ľudmila Sklenková - ML)	978-80-8140-304-0	Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o. Odborné nakladateľstvo Bratislava	2018
18	Etická výchova pre 5. ročník	RNDr. Tatiana Piovarčiová, PhDr. Darina Gogolová	978-80-8120-410-4	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2004
19	Etická výchova pre 5. – 9. ročník	doc. PaedDr. Jitka Derková, PhD., Mgr. Štefánia Ferková, PhD.	978-80-8091-685-5	Expol Pedagogika	2020
20	Hravá etika 5 - pracovný zošit pre 5. ročník ZŠ	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD.	978-80-8180-057-3	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2017
21	Etická výchova pre 6. ročník základných škôl. Súbor aktivít pre žiakov	PhDr. Darina Gogolová, PhDr. Ľubica Bagalová, RNDr. Tatiana Piovarčiová, Mgr. Ľubomíra Kociánová	978-80-8120-400-5	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2015
22	Etická výchova pre 7. ročník ZŠ	Mgr. Hedviga Macáková	978-80-8120-378-7	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2015
23	Etická výchova pre 7. ročník základných škôl, pracovný zošit	Mgr. Hedviga Macáková	978-80-8120-379-4	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2016
24	Hravá etika 7, pracovný zošit pre 7. ročník ZŠ	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD.	978-80-8180-102-0	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2018
25	Hravá etika 8, pracovný zošit pre 8. ročník ZŠ	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD.	978-80-8180-165-5	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2019
26	Etická výchova pre 9. ročník základných škôl, pracovný zošit	PhDr. Darina Gogolová, PhD., PhDr. Ľubica Bagalová, PhD.	978-80-8120-737-2	Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o., Miletičova 7, 821 08 Bratislava	2020

27	Hravá etika 9, pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD.	978-80-8180-166-2	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2019
28	Občianska náuka pre 6. ročník základnej školy	Mgr. Alena Drozdíková, PhDr. Daniela Ďurajková	978-80-10-03591-5	Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o.	2019
29	Hravá občianska náuka 6 - pracovný zošit pre 6. ročník ZŠ	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD.	978-80-8180-200-3	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2020
30	Občianska náuka pre 7. ročník základnej školy a 2. ročník gymnázia s osemročným štúdiom	Mgr. Alena Drozdíková, PhDr. Daniela Ďurajková	978-80-10-03329-4	Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o.	2018
31	Občianska náuka pre 7. ročník základnej školy, pracovný zošit	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD.	978-80-8180-201-0	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2021
32	Občianska výchova pre 7. ročník špeciálnej základnej školy	PhDr. Marta Rejková, CSc., doc. PhDr. Irena Balková, CSc., Mgr. Helena Ilavská, doc. Mgr. Viera Jakubovská, PhD., doc. Mgr. Gabriela Jonášková, CSc.	978-80-10-033-99-7	Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o.	2019
33	Občianska výchova pre 8. ročník špeciálnej základnej školy	PhDr. Marta Rejková, CSc., doc. PhDr. Irena Balková, Mgr. Helena Ilavská, doc. Mgr. Juraj Kučírek, CSc., Drahomíra Kučírková, CSc., PhDr. Elena Dřízová, CSc.	978-80-10-034-00-0	Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o.	2019
34	Hravá občianska náuka 8 – Pracovný zošit pre 8. ročník ZŠ	Mgr. Slavomír Lesňák, PhD., Mgr. Vladimír Holík	978-80-8180-266-9	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2021
35	Občianska náuka pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom	Mgr. Helena Kopecká Mgr. Erika Muchová	978-80-10-02295-3	Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o.	2012
36	Občianska výchova pre 9. ročník špeciálnej základnej školy	PhDr. Marta Rejková, CSc., PhDr. Elena Dřízová, CSc., Ing. Alojzia Kováčová, PhD.	978-80-10-03401-7	Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s.r.o.	2019
37	Geografia 5	RNDr. Patrik Bublíny, PhD.	978-80-8120-857-7	Orbis Pictus	2020
38	Geografia pre 5. ročník základných škôl	RNDr. Patrik Bublíny, PhD., RNDr. Gabriela Markusová	978-80-8120-952-9	ORBIS PICTUS ISTROPOLITANA, spol. s. r. o.	2023
39	Geografia 6	RNDr. Patrik Bublíny, PhD.	978-80-8120-858-4	Orbis Pictus	2020

40	Geografia 6 v súvislostiach	Mgr. Jozef Sasko, Mgr. Monika Fusatá Vranová, Mgr. Bernard Brisuda	978-80-8180-327-7	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2022
41	Hravá geografia 6	Farárik, Kamenská, Novotná, Tabačková	978-80-8091-691-6	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2012
42	Geografia 7 Pracovný zošit pre 7.ročn. a 2.ročn GOŠ	RNDr. Patrik Bublíny, PhD.	978-80-8120-859-1	Orbis Pictus	2020
43	Hravá geografia 7	Bačová, Nad'ová, Novotná	978-80-8180-046-7	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2017
44	Geografia 9 Pracovný zošit pre 8-ročn. a 3.ročn GOŠ	RNDr. Patrik Bublíny, PhD.	978-80-8120-860-7	Orbis Pictus	2020
45	Hravá geografia 8	Bačová, Novotná, Tabačková	978-80-89530-19-9	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2012
46	Geografia 9 (pre 9.roč ZS a 4.roč 8roč. gym)	Tolmáči, Gurňák, Križan, Lauko	978-80-8120-188-2	Orbis Pictus	2012
47	Geografia 9 Pracovný zošit pre 9-ročn. a 4.ročn GOŠ	RNDr. Patrik Bublíny, PhD.	978-80-8120-861-4	Orbis Pictus	2020
48	GEOgrafia9 Pre 9. ročník ZŠ a pre gymnázia s osemročným štúdiom	RNDr. Mária Nogová, PhD., RNDr. Peter Tremboš PhD.	978-80-8091-691-6	Expol pedagogika	2021
49	Hravá geografia 9	Farárik, Kamenská, Novotná, Tabačková	978-80-89530-08-3	TAKTIK vydavateľstvo, s.r.o.	2012

Príloha 2 Hodnotiaci hárok

Názov posudzovanej edukačnej publikácie	
Druh edukačnej publikácie	☐ učebnica ☐ pracovný zošit
Jazyk edukačnej publikácie	
Autor/autori edukačnej publikácie	
Rok vydania, poradie vydania	
ISBN	
Vydavateľstvo	
Vyučovací predmet	
Druh doložky	☐ schvaľovacia ☐ odporúčacia
	INFORMÁCIA O RÓMSKEJ MENŠINE
VERBÁLNE KOMPONENTY	
Hlavný (výkladový) text	
Doplňujúci text	
Poznámky a vysvetlivky	
Podtexty k vyobrazeniám	
Slovička pojmov, cudzích slov	
Otázky a úlohy	
Odkazy na iné zdroje informácií	
OBRAZOVÉ KOMPONENTY	
Ilustrácia	
Fotografia	
Mapy, kartogramy, plány, grafy, diagramy	
INÉ	

Analýza nájdenej informácie: